A

DOMSTOLENS DOM (tredje avdelningen)

den 2 april 2009 *

I mål C-523/07,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artiklarna 68 EG och 234 EG, framställd av Korkein hallinto-oikeus (Finland) genom beslut av den 19 november 2007, som inkom till domstolen samma dag, i ett förfarande som anhängiggjorts av

A,

meddelar

DOMSTOLEN (tredje avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden A. Rosas samt domarna A.Ó Caoimh, J. N. Cunha Rodrigues (referent), U. Lõhmus och P. Lindh,

generaladvokat: J. Kokott,
justitiesekreterare: handläggaren C. Strömholm,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 22 oktober 2008,

* Rättegångsspråk: finska.

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

— Finlands regering, genom J. Heliskoski och A. Guimaraes-Purokoski, båda i egenskap av ombud,

— Tysklands regering, genom M. Lumma och J. Kemper, båda i egenskap av ombud,

— Greklands regering, genom T. Papadopoulou, i egenskap av ombud,

— Italiens regering, genom R. Adam, i egenskap av ombud, biträdd av W. Ferrante, avvocato dello Stato,

— Förenade kungarikets regering, genom V. Jackson, i egenskap av ombud, biträdd av C. Howard, QC,

— Europeiska gemenskapernas kommission, genom P. Aalto och V. Joris, båda i egenskap av ombud,

och efter att den 29 januari 2009 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000 (EUT L 338, s. 1) (nedan kallad förordningen).

2 Begäran har framställts i ett mål i vilket A, mor till barnen C, D och E, har överklagat Kuopion hallinto-oikeus (Kuopios förvaltningsdomstol) beslut att fastställa perusturvalautakuntas (grundskyddsnämnden) beslut att omedelbart omhänderta och placera dessa barn i ett ungdomshem.

Tillämpliga bestämmelser

Gemenskapsrätten

3 Skälen 12 och 13 i förordningen har följande lydelse:

”12) De behörighetsregler som fastställs i denna förordning i fråga om föräldraansvar är utformade med hänsyn till barnets bästa, särskilt kriteriet om närhet. Det innebär att behörigheten i första hand skall ligga hos domstolarna i den medlemsstat där barnet har hemvist, med undantag av vissa fall då barnets vistelseort ändras eller efter en överenskommelse mellan de personer som har föräldraansvar.

13) Med hänsyn till barnets bästa medger denna förordning att den behöriga domstolen i undantagsfall och på vissa villkor överför målet till en domstol i en annan medlemsstat om denna är bättre lämpad att pröva målet. …”

4 Artikel 1.1 i förordningen har följande lydelse:

”1. Denna förordning skall, oberoende av domstolstyp, tillämpas på civilrättsliga frågor om

…

b) tillerkännande, utövande, delegering, upphörande eller begränsande av föräldraansvar.”

5 Artikel 8.1 i förordningen har följande lydelse:

”Domstolarna i en medlemsstat skall vara behöriga i mål om föräldraansvar för ett barn som har hemvist i den medlemsstaten vid den tidpunkt då talan väcks.”

6 Artikel 13.1 i förordningen har följande lydelse:

”Om barnets hemvist inte kan fastställas och behörighet inte kan bestämmas på grundval av artikel 12, skall domstolarna i den medlemsstat där barnet befinner sig vara behöriga.”

7 Artikel 15.1 i förordningen har följande lydelse:

”I undantagsfall får de domstolar i en medlemsstat som är behöriga att pröva målet i sak, om de anser att en domstol i en annan medlemsstat, som barnet har en särskild anknytning till, är bättre lämpad att pröva målet eller en specifik del av målet och om det är till barnets bästa,

a) låta handläggningen av målet eller den aktuella delen av målet vila och ge parterna tillfälle att väcka talan vid domstolen i den andra medlemsstaten, i enlighet med punkt 4, eller

b) anmoda domstolen i den andra medlemsstaten att utöva sin behörighet i enlighet med punkt 5.”

8 Artikel 17 i förordningen har följande lydelse:

”Om talan som väcks vid en domstol i en medlemsstat avser ett fall som domstolen inte är behörig att ta upp enligt denna förordning och en domstol i en annan medlemsstat är behörig enligt förordningen, skall den förstnämnda domstolen självmant förklara sig obehörig.”

9 Artikel 20.1 i förordningen har följande lydelse:

”Bestämmelserna i denna förordning skall inte hindra att domstolarna i en medlemsstat i brådskande fall vidtar interimistiska åtgärder, däribland säkerhetsåtgärder, avseende personer eller tillgångar i den staten i enlighet med medlemsstatens lagstiftning, även om en domstol i en annan medlemsstat är behörig att pröva målet i sak enligt denna förordning.”

10 Artikel 53 i förordningen har följande lydelse:

”Varje medlemsstat skall utse en eller flera centralmyndigheter med uppgift att bistå vid tillämpningen av denna förordning och skall ange deras territoriella eller materiella befogenheter. Om en medlemsstat har utsett mer än en centralmyndighet skall meddelanden i princip skickas direkt till den behöriga centralmyndigheten. Om ett meddelande skickas till en centralmyndighet som inte är behörig, skall denna ansvara för att det sänds vidare till den behöriga centralmyndigheten och informera avsändaren om detta.”

11 Artikel 55 i förordningen har bland annat följande lydelse:

”Centralmyndigheterna skall på begäran av en centralmyndighet i en annan medlemsstat eller av en person med föräldraansvar samarbeta i enskilda ärenden för att uppnå syftena med denna förordning. I detta syfte skall centralmyndigheterna direkt

eller via myndigheter eller andra organ vidta alla lämpliga åtgärder, i enlighet med den lagstiftning som gäller för medlemsstaten i fråga om skydd av personuppgifter, för att

a) insamla och utbyta information

i) om barnets situation,

ii) om pågående förfaranden, eller

iii) om beslut som berör barnet,

…

c) underlätta kontakter mellan domstolar, i synnerhet när det gäller tillämpning av artikel 11.6 och 11.7 samt artikel 15,

…”

Den nationella lagstiftningen

12 Enligt 15 § första stycket socialvårdslagen (sosiaalihuoltolaki, 710/1982), i dess lydelse vid tidpunkten för omständigheterna i målet vid den nationella domstolen, ska kommunen, i brådskande fall eller då omständigheterna det eljest förutsätter, ombesörja anordnande av anstaltsvård och annan socialservice även för annan person som vistas i kommunen än kommunens invånare.

13 Enligt 16 § barnskyddslagen (lastensuojelulaki, 683/1983), i dess lydelse vid tidpunkten för omständigheterna i målet vid den nationella domstolen, är en socialnämnd skyldig att omedelbart vidta åtgärder om det finns brister i omsorgen om barnet eller andra förhållanden som allvarligt hotar att äventyra barnets hälsa eller utveckling.

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

14 Under december 2001 flyttade barnen C, D och E till Sverige tillsammans med sin mor, A, och sin styvfar, F. Barnen hade tidigare omhändertagits av staden X i Finland. Styvfaderns våldsamma uppträdande låg till grund för beslutet om omhändertagande. Det förordnades senare att beslutet om omhändertagande tills vidare inte skulle gälla. Under sommaren år 2005 lämnade familjen Sverige för att tillbringa semestern i Finland. Familjen stannade i Finland och bodde i husvagnar på olika campingplatser utan att barnen gick i skolan. Den 30 oktober 2005 ansökte familjen om bostad hos socialtjänsten i staden Y (i Finland).

15 Den 16 november 2005 fattade grundskyddsnämnden, med stöd av barnskyddslagen, beslut om att brådskande omhänderta barnen C, D och E och placera dem i familjehem, eftersom de hade övergivits.

16 A och F överklagade besluten om brådskande omhändertagande och yrkade att de skulle upphävas.

17 Genom beslut av den 15 december 2005 avslog grundskyddsnämnden överklagandet och beslutade att barnen C, D och E skulle omhändertas med stöd av 16 § barnskyddslagen och att de skulle placeras i ungdomshem.

18 A överklagade grundskyddsnämndens beslut till Kuopios förvaltningsdomstol och yrkade att dessa beslut skulle upphävas och att hon skulle återfå vårdnaden om sina barn. A anförde närmare att hennes barn, när hon och F reste från Sverige under mitten av november 2005, hade stannat i Finland hos systern till deras styvfar. Genom dom av den 25 oktober 2006 ogillade Kuopios förvaltningsdomstol överklagandet och fastställde de överklagade besluten. Denna domstol motiverade sitt avgörande med att grundskyddsnämnden mot bakgrund av 15 § första stycket socialvårdslagen 710/1982 ingripit inom ramarna för sin behörighet. Den tillade att de berörda barnens boendeförhållanden allvarligt kunde äventyra deras psykiska och fysiska hälsa samt utveckling. Genom omhändertagandet kunde de få den psykiatriska vård som de hade behov av samtidigt som de fick möjlighet att gå i skolan och att leva i en stabil och säker miljö.

19 A överklagade förvaltningsdomstolens dom till Korkein hallinto-oikeus (Högsta förvaltningsdomstolen) och gjorde gällande att de finländska myndigheterna saknade behörighet. A gjorde i detta avseende gällande att barnen C, D och E sedan den 2 april 2007 var svenska medborgare och sedan lång tid fast bosatta i Sverige. Målet föll således under svenska domstolars behörighet.

20 Högsta förvaltningsdomstolen, som ansåg att en tolkning av förordningen var nödvändig för att avgöra målet, beslutade att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfrågor till EG-domstolen:

”1) a) Är [förordningen] tillämplig på verkställighet av ett avgörande i alla dess delar vilket, såsom det avgörande som det är fråga om i förevarande mål, har meddelats i form av ett enda beslut om att med stöd av offentligrättsliga bestämmelser om skydd för barn omedelbart omhänderta och placera ett barn utanför det egna hemmet,

b) eller är förordningen, med hänsyn till dess artikel 1.2 d, endast tillämplig på den del av beslutet som avser placeringen utanför det egna hemmet?

2) Hur ska begreppet hemvist, som anges i artikel 8.1 i förordningen och i den härtill knutna artikel 13.1, tolkas i gemenskapsrätten, särskilt när barnet har fast bostad i en medlemsstat men uppehåller sig i en annan medlemsstat och lever där utan fast bostad?

3) a) Om barnet inte anses ha hemvist i denna andra medlemsstat, under vilka förutsättningar kan brådskande säkerhetsåtgärder (beslut om omhändertagande) ändå vidtas i denna medlemsstat med stöd av artikel 20.1 i förordningen?

b) Utgörs de säkerhetsåtgärder som avses i artikel 20.1 i förordningen enbart av åtgärder som kan vidtas enligt nationell rätt och är de bestämmelser i den nationella rättsordningen som avser denna åtgärd tvingande vid tillämpningen av den ifrågavarande artikeln?

c) Ska målet, efter det att säkerhetsåtgärden har vidtagits, självmant överlämnas till domstol i den behöriga medlemsstaten?

4) Om domstolen i en medlemsstat helt saknar behörighet, ska den då avvisa överklagandet eller ska den överlämna målet till domstol i en annan medlemsstat?”

Prövning av tolkningsfrågorna

Den första frågan

21 Den nationella domstolen har ställt denna fråga för att få klarhet i huruvida artikel 1.1 i förordningen ska tolkas så, att denna förordning är tillämplig på ett enda beslut om att omedelbart omhänderta och placera ett barn utanför det egna hemmet och att detta beslut omfattas av begreppet civilrättsliga frågor i den mening som avses i den bestämmelsen, när detta beslut har fattats med stöd av offentligrättsliga bestämmelser om skydd för barn.

22 Denna fråga har ställts av samma hänskjutande domstol, har motiverats på samma sätt och har exakt samma lydelse som tolkningsfrågan i dom av den 27 november 2007 i mål C-435/06, C (REG 2007, s. I-10141). Under dessa förhållanden ska frågan besvaras på samma sätt som den första frågan i domen i det ovannämnda målet C.

23 Enligt artikel 2.7 i förordningen ska med föräldraansvar förstås alla rättigheter och skyldigheter som en fysisk eller juridisk person har tillerkänts genom en dom, på grund av lag eller genom en överenskommelse med rättslig verkan, med avseende på ett barn eller dess egendom.

24 Enligt artikel 1.2 d i förordningen är placering av ett barn i familjehem eller på en institution också en av de frågor som rör föräldraansvaret.

25 Det framgår dessutom av skäl 5 i förordningen att förordningen, för att säkerställa att alla barn behandlas lika, omfattar alla avgöranden om föräldraansvar, inklusive åtgärder för att skydda barnet.

26 Ett sådant beslut om omhändertagande av barn som är i fråga i målet vid den nationella domstolen faller av naturliga skäl inom ramarna för en offentlig myndighetsåtgärd vars syfte är att uppfylla behovet av skydd och stöd till barn och unga.

27 Begreppet civilrättsliga frågor ska tolkas så, att det även kan omfatta åtgärder som enligt en medlemsstats lagstiftning är offentligrättsliga.

28 Denna tolkning finner stöd i skäl 10 i förordningen, enligt vilket den inte är avsedd att tillämpas på frågor som rör ”offentligrättsliga åtgärder av allmän karaktär för utbildning och hälsa”. Härigenom bekräftas gemenskapslagstiftarens avsikt att inte undanta alla offentligrättsliga åtgärder från förordningens tillämpningsområde.

29 Mot bakgrund av dessa överväganden ska den första frågan besvaras enligt följande: Artikel 1.1 i förordningen ska tolkas så, att ett beslut om att omedelbart omhänderta och placera ett barn utanför det egna hemmet omfattas av begreppet civilrättsliga frågor i den mening som avses i den bestämmelsen, när detta beslut har fattats med stöd av offentligrättsliga bestämmelser om skydd för barn.

Den andra frågan

30 Den hänskjutande domstolen har ställt sin andra fråga för att få klarhet i hur begreppet hemvist, i den mening som avses i artikel 8.1 i förordningen, ska tolkas, bland annat när barnet har fast bostad i en medlemsstat men uppehåller sig i en annan medlemsstat och lever där utan fast bostad.

31 I artikel 8.1 i förordningen fastslås principen enligt vilken behörigheten för domstolarna i en medlemsstat i mål om föräldraansvar grundar sig på var barnet har hemvist vid den tidpunkt då talan väcks. Innehållet i detta begrepp definieras dock inte.

32 Enligt artikel 13.1 i förordningen ska, om barnets hemvist inte kan fastställas, domstolarna i den medlemsstat där barnet befinner sig vara behöriga.

33 Den omständigheten att barnet fysiskt befinner sig i en medlemsstat ligger till grund för en behörighetsregel som är subsidiär i förhållande till behörighetsregeln i artikel 8 i förordningen och är inte tillräcklig för att anse att barnet har hemvist.

34 Enligt fast rättspraxis följer det dessutom såväl av kravet på en enhetlig tillämpning av gemenskapsrätten som av likhetsprincipen att en gemenskapsbestämmelse som inte innehåller någon uttrycklig hänvisning till medlemsstaternas rättsordningar för att bestämma dess betydelse och räckvidd normalt ska ges en självständig och enhetlig tolkning inom hela Europeiska gemenskapen, med beaktande av bestämmelsens sammanhang och det med bestämmelserna i fråga eftersträvade målet (se, bland annat, dom av den 18 januari 1984 i mål 327/82, Ekro, REG 1984, s. 107, punkt 11, och av den 6 mars 2008 i mål C-98/07, Nordania Finans och BG Factoring, REG 2008, s. I-1281, punkt 17).

35 Eftersom artikel 8.1 i förordningen inte innehåller någon uttrycklig hänvisning till medlemsstaternas rättsordningar för att bestämma betydelsen och räckvidden av begreppet hemvist, ska det begreppet bedömas mot bakgrund av bestämmelsernas sammanhang och det mål som eftersträvas med förordningen, bland annat det mål som framgår av dess skäl 12, enligt vilket behörighetsregler som fastställs i förordningen är utformade med hänsyn till barnets bästa och, i synnerhet, till kriteriet om närhet.

36 Domstolens rättspraxis avseende begreppet hemvist inom andra delar av unionsrätten (se, bland annat, dom av den 15 september 1994 i mål C-452/93 P, Magdalena Fernández mot kommissionen, REG 1994, s. I-4295, punkt 22, av den 11 november 2004 i mål C-372/02, Adanez-Vega, REG 2004, s. I-10761, punkt 37, och av den 17 juli 2008

i mål C-66/08, Kozłowski, REG 2008, s. I-6041) kan inte direkt överföras på bedömningen av barns hemvist i den mening som avses i artikel 8.1 i förordningen.

37 Barnets hemvist, i den mening som avses i artikel 8.1 i förordningen, ska fastställas mot bakgrund av de faktiska omständigheterna i det enskilda fallet.

38 Förutom barnets fysiska närvaro i en medlemsstat ska hänsyn även tas till andra omständigheter som kan visa att denna närvaro på intet sätt är tillfällig eller sporadisk och att barnets hemvist avspeglar det förhållande att barnet i viss utsträckning är integrerat i socialt hänseende och i familjehänseende.

39 Omständigheter som härvid ska beaktas är bland annat hur varaktig och regelbunden vistelsen i en medlemsstat är, förhållandena för vistelsen, skälen till vistelsen, förhållandena och skälen till att familjen flyttat till den andra medlemsstaten, barnets nationalitet, platsen och förutsättningarna för skolgången, barnets språkkunskaper samt dess familjeförhållanden och sociala band i denna medlemsstat.

40 Såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 44 i sitt förslag till avgörande, kan föräldrarnas avsikt att tillsammans med barnet bosätta sig i en annan medlemsstat visa sig genom vissa konkreta omständigheter såsom att de förvärvar eller hyr en bostad i den medlemsstat som de flyttat till. Detta kan vara en indikation på att hemvistet har flyttats. En annan indikation kan vara en ansökan om bostad genom socialtjänsten i denna stat.

41 Däremot kan den omständigheten att barnen vistas i en medlemsstat där de under en kort tid lever utan fast bostad vara en indikation på att dessa barn inte har hemvist i denna medlemsstat.

42 Det ankommer på den nationella domstolen att fastställa barns hemvist mot bakgrund av dels de kriterier som redovisas i punkterna 38–41 i denna dom, dels en helhetsbedömning.

43 Det kan dock inte uteslutas att det efter denna bedömning visar sig omöjligt att fastställa den medlemsstat i vilken barnet har hemvist. I ett sådant särfall ska domstolarna i den medlemsstat där barnet befinner sig vara behöriga att pröva målet i sak i enlighet med artikel 13.1 i förordningen, såvida inte artikel 12 i förordningen – som avser de nationella domstolarnas behörighet i frågor som rör föräldraansvaret i samband med en ansökan om äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskap – är tillämplig.

44 Följaktligen ska den andra frågan besvaras på följande sätt: Begreppet hemvist, i den mening som avses i artikel 8.1 i förordningen, ska tolkas så, att det motsvarar den plats som avspeglar det förhållande att barnet i viss utsträckning är integrerat i socialt hänseende och i familjehänseende. Härvid ska hänsyn tas till hur varaktig och regelbunden vistelsen i en medlemsstat är, förhållandena för vistelsen, skälen till vistelsen, förhållandena och skälen till att familjen flyttat till den andra medlemsstaten, barnets nationalitet, platsen och förutsättningarna för skolgången, barnets språkkunskaper samt dess familjeförhållanden och sociala band i denna medlemsstat. Det ankommer på den nationella domstolen att fastställa barnets hemvist mot bakgrund av samtliga faktiska omständigheter i det enskilda fallet.

Den tredje frågan

45 Den hänskjutande domstolen har ställt denna fråga för att få klarhet i, för det första, under vilka förutsättningar säkerhetsåtgärder, såsom omhändertagande av barn, kan vidtas med stöd av artikel 20.1 i förordningen. För det andra vill den hänskjutande domstolen veta huruvida dessa säkerhetsåtgärder kan vidtas enligt nationell rätt och huruvida bestämmelserna i nationell rätt avseende denna åtgärd är tvingande. För det tredje har den hänskjutande domstolen frågat huruvida målet, efter det att säkerhetsåtgärden har vidtagits, ska överlämnas till behörig domstol i en annan medlemsstat.

46 Enligt artikel 20.1 i förordningen ska bestämmelserna i denna inte hindra domstolarna i en medlemsstat från att i brådskande fall vidta interimistiska åtgärder, däribland säkerhetsåtgärder, avseende personer eller tillgångar i den staten i enlighet med medlemsstatens lagstiftning, även om en domstol i en annan medlemsstat är behörig att pröva målet i sak enligt denna förordning.

47 Det framgår av själva lydelsen i denna bestämmelse att en domstol i en medlemsstat, som inte är behörig att pröva målet i sak, får vidta säkerhetsåtgärder i mål om föräldraansvar om tre kumulativa villkor är uppfyllda, nämligen att de berörda åtgärderna

— är brådskande,

— avser personer eller tillgångar i den medlemsstat där den domstol finns vid vilken talan väckts, och

— är interimistiska.

48 Dessa åtgärder kan vidtas mot barn med hemvist i en medlemsstat, som tillfälligt eller sporadiskt vistas i en annan medlemsstat och som befinner sig i en situation som allvarligt skulle kunna äventyra deras välbefinnande, inklusive deras hälsa eller utveckling, vilket således motiverar att brådskande säkerhetsåtgärder vidtas. Att dessa åtgärder är interimistiska följer av att de, i enlighet med artikel 20.2 i förordningen, ska upphöra att gälla när den domstol i en annan medlemsstat som är behörig att pröva målet i sak har vidtagit de åtgärder den anser vara lämpliga.

49 Förordningen innehåller inte några materiella bestämmelser om vilka typer av brådskande åtgärder som ska vidtas.

50 Artikel 20.1 i förordningen föreskriver att de interimistiska åtgärder eller säkerhetsåtgärder som en medlemsstat ska vidta i brådskande fall ska vidtas ”i enlighet med medlemsstatens lagstiftning.”

51 I detta sammanhang ankommer det på den nationella lagstiftaren att dels ange de åtgärder som domstolarna i en medlemsstat ska vidta för att skydda barnets bästa, dels fastställa de bestämmelser som närmare reglerar förfarandet för att genomföra dem.

52 Eftersom sådana åtgärder har vidtagits med stöd av bestämmelser i nationell rätt, ska deras tvingande verkan också följa av den aktuella nationella lagstiftningen.

53 Det återstår att pröva huruvida en domstol, efter det att den förordnat om en säkerhetsåtgärd, självmant ska överlämna målet till en behörig domstol i en annan medlemsstat.

54 Enligt artikel 15.1 b i förordningen får de domstolar i en medlemsstat som är behöriga att pröva målet i sak, om de anser att en domstol i en annan medlemsstat, som barnet har en särskild anknytning till, är bättre lämpad att pröva målet eller en specifik del av målet och om det är till barnets bästa, anmoda domstolen i den andra medlemsstaten att utöva sin behörighet.

55 I fråga om bestämmelserna om behörighetsregler i mål om föräldraansvar är artikel 15 den enda bestämmelse i vilken det föreskrivs att domstolen i en annan medlemsstat ska anmodas att utöva sin behörighet.

56 I förordningen föreskrivs inte en skyldighet för de nationella domstolar som vidtar interimistiska åtgärder eller säkerhetsåtgärder att lämna över målet till en domstol i en annan medlemsstat efter det att dessa åtgärder har vidtagits.

57 En helt annan fråga är om de nationella domstolar som vidtagit interimistiska åtgärder eller säkerhetsåtgärder ska underrätta de behöriga domstolarna i en annan medlemsstat om detta.

58 Såsom redovisats ovan i punkt 48 i denna dom ska de interimistiska åtgärderna eller säkerhetsåtgärderna i enlighet med artikel 20.2 i förordningen upphöra att gälla när den domstol i medlemsstaten som är behörig att pröva målet i sak har vidtagit de åtgärder som den anser vara lämpliga.

59 Eftersom de interimistiska åtgärderna eller säkerhetsåtgärderna är tillfälliga, kan den behöriga domstolen, mot bakgrund av omständigheterna kring barnets fysiska, psykologiska och intellektuella utveckling, vara tvungen att ingripa tidigt för att få till stånd slutliga åtgärder.

60 Hur nödvändigt och brådskande det är med slutliga åtgärder ska bedömas med hänsyn till barnets situation, hur denna situation förväntas utvecklas och hur effektiva de interimistiska åtgärder eller säkerhetsåtgärder som vidtagits har varit.

61 I detta sammanhang kan tillvaratagandet av barnets bästa innebära att det krävs att den nationella domstol som vidtagit de interimistiska åtgärderna eller säkerhetsåtgärderna direkt eller genom den centralmyndighet som utsetts i enlighet med artikel 53 i förordningen underrättar den behöriga domstolen i en annan medlemsstat om detta.

62 Samarbetet i enskilda ärenden om föräldraansvar regleras i artikel 55 i förordningen och omfattar bland annat insamlandet och utbytet av information om barnets situation, pågående förfaranden och beslut som berör barnet.

63 I artikel 55 c i förordningen föreskrivs att medlemsstaternas domstolar ska kommunicera med varandra vad gäller tillämpningen av denna förordning.

64 Av detta följer att den nationella domstol som vidtagit interimistiska åtgärder eller säkerhetsåtgärder är skyldig att, i den mån det krävs för att tillvarata barnets bästa, direkt eller genom den centralmyndighet som utsetts i enlighet med artikel 53 i förordningen underrätta den behöriga domstolen i en annan medlemsstat om detta.

65 Mot bakgrund av det ovanstående ska den tredje frågan besvaras enligt följande: En nationell domstol får med stöd av artikel 20 i förordningen besluta om en säkerhetsåtgärd, såsom omhändertagande av barn, när följande villkor är uppfyllda:

— Åtgärden är brådskande.

— Åtgärden vidtas mot personer i den berörda medlemsstaten.

— Åtgärden är interimistisk.

Genomförandet av denna åtgärd och dess tvingande verkan ska fastställas i enlighet med nationell rätt. Efter det att säkerhetsåtgärden har vidtagits är den nationella domstolen inte skyldig att överlämna målet till en behörig domstol i en annan medlemsstat. Den nationella domstol som vidtagit interimistiska åtgärder eller säkerhetsåtgärder är emellertid skyldig att, i den mån det krävs för att tillvarata barnets bästa, direkt eller genom den centralmyndighet som utsetts i enlighet med artikel 53 i förordningen underrätta den behöriga domstolen i en annan medlemsstat om detta.

Den fjärde frågan

66 Den hänskjutande domstolen har ställt den fjärde frågan för att få klarhet i huruvida domstolen i en medlemsstat, för det fall den helt saknar behörighet, ska förklara sig obehörig eller överlämna målet till domstol i en annan medlemsstat.

67 Enligt artikel 17 i förordningen ska, ”[o]m talan som väcks vid en domstol i en medlemsstat avser ett fall som domstolen inte är behörig att ta upp enligt denna förordning och en domstol i en annan medlemsstat är behörig enligt förordningen, … den förstnämnda domstolen självmant förklara sig obehörig”.

68 Såsom domstolen har konstaterat i punkt 55 i denna dom beträffande bestämmelserna om behörighetsregler i mål om föräldraansvar, är artikel 15 i förordningen den enda bestämmelse i vilken det föreskrivs att domstolen i en annan medlemsstat ska anmodas utöva sin behörighet.

69 För det fall domstolen i en medlemsstat självmant förklarar sig obehörig, saknar förordningen föreskrifter om att målet ska överlämnas till en domstol i en annan medlemsstat.

70 Av samma skäl som dem som redovisas ovan i punkterna 59–63 i denna dom och i den mån det krävs för att tillvarata barnets bästa, ska den nationella domstol som självmant förklarat sig obehörig, emellertid direkt eller genom den centralmyndighet som utsetts i enlighet med artikel 53 i förordningen underrätta den behöriga domstolen i en annan medlemsstat om detta.

71 Den fjärde frågan ska således besvaras enligt följande: En domstol i en medlemsstat ska, för det fall den helt saknar behörighet, förklara sig obehörig utan att den härvid är skyldig att överlämna målet till en domstol i en annan medlemsstat. I den mån det krävs för att tillvarata barnets bästa är den nationella domstol som självmant förklarat sig obehörig emellertid skyldig att direkt eller genom den centralmyndighet som utsetts i enlighet med artikel 53 i förordningen underrätta den behöriga domstolen i en annan medlemsstat om detta.

Rättegångskostnader

72 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (tredje avdelningen) följande:

1) **Artikel 1.1 i rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000 ska tolkas så, att ett beslut om att omedelbart omhänderta och placera ett barn utanför det egna hemmet omfattas av begreppet civilrättsliga frågor i den mening som avses i den bestämmelsen, när detta beslut har fattats med stöd av offentligrättsliga bestämmelser om skydd för barn.**

2) **Begreppet hemvist, i den mening som avses i artikel 8.1 i förordning nr 2201/2003, ska tolkas så, att det motsvarar den plats som avspeglar det förhållande att barnet i viss utsträckning är integrerat i socialt hänseende och**

i familjehänseende. Härvid ska hänsyn tas till hur varaktig och regelbunden vistelsen i en medlemsstat är, förhållandena för vistelsen, skälen till vistelsen, förhållandena och skälen till att familjen flyttat till den andra medlemsstaten, barnets nationalitet, platsen och förutsättningarna för skolgången, barnets språkkunskaper samt dess familjeförhållanden och sociala band i denna medlemsstat. Det ankommer på den nationella domstolen att fastställa barnets hemvist mot bakgrund av samtliga faktiska omständigheter i det enskilda fallet.

3) En nationell domstol får, med stöd av artikel 20 i förordning nr 2201/2003, besluta om en säkerhetsåtgärd, såsom omhändertagande av barn, när följande villkor är uppfyllda:

— Åtgärden är brådskande.

— Åtgärden vidtas mot personer i den berörda medlemsstaten.

— Åtgärden är interimistisk.

Genomförandet av denna åtgärd och dess tvingande verkan ska fastställas i enlighet med nationell rätt. Efter det att säkerhetsåtgärden har vidtagits är den nationella domstolen inte skyldig att överlämna målet till en behörig domstol i en annan medlemsstat. Den nationella domstol som vidtagit interimistiska åtgärder eller säkerhetsåtgärder är emellertid skyldig att, i den mån det krävs för att tillvarata barnets bästa, direkt eller genom den

centralmyndighet som utsetts i enlighet med artikel 53 i förordning nr 2201/2003 underrätta den behöriga domstolen i en annan medlemsstat om detta.

4) En domstol i en medlemsstat ska, för det fall den helt saknar behörighet, förklara sig obehörig utan att den härvid är skyldig att överlämna målet till en domstol i en annan medlemsstat. I den mån det krävs för att tillvarata barnets bästa är den nationella domstol som självmant förklarat sig obehörig emellertid skyldig att direkt eller genom den centralmyndighet som utsetts i enlighet med artikel 53 i förordning nr 2201/2003 underrätta den behöriga domstolen i en annan medlemsstat om detta.

Underskrifter